

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

2354 Bachelor of Science

Sub. Name: ENVIRONMENTAL STUDIES

Sub. Code: 94282/91270/67043/78928/79089

/79118/83229/84775/91147/91155 /91166/91246/91270/91294/91308

/91437/91457/91555/91656/91966 /92943/93227/77942/93448/93546

/94220/94787/94884/96146/83818

Day and Date: MAY ,11-05-2025

Total Marks: 70

Time: 02:30 PM To 05:30 PM

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
  2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
  3. Figures to the right indicate full marks

Q1) Solve following MCQ.

[10]

- i. A species not definitely located in the wild and never sighted even once in the last 50 years is called----

ज्या प्रजाती जंगलात निश्चितपणे नसतात आणि गेल्या 50 वर्षात एकदाही न पाहिलेल्या प्रजातीला म्हणतात ----

- A. exotic
परस्थ
- B. Extinct
नामशेषत्व / विनाश झालेले
- C. Endangered
अस्तित्व धोक्यात असलेले
- D. Rare
दुर्मिळ

- ii. Noise is measured using sound meter and the unit is-----

ध्वनी मीटर वापरून आवाज मोजला जातो आणि युनिट ----- आहे

- A. Hertz
हर्ट्झ
- B. Kilogram
किलोग्राम
- C. Joule
जूल्य
- D. Decibel
डेसिबल

- iii. The darker zone in lakes where light penetration is negligible is called

तलावांमध्ये गडद क्षेत्र जेथे प्रकाश आत प्रवेश करणे नगण्य आहे असे म्हणतात

- A. Limnetic zone
खुले क्षेत्र

- B. Littoral zone
किनाऱ्याचे मूलस्थान क्षेत्र
- C. Profundal zone
खोल क्षेत्र
- D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

iv. The study of interrelationship between living and non-living organisms and environment is called

सजीव आणि निर्जीव जीव आणि पर्यावरण यांच्यातील परस्परसंबंधांच्या अभ्यासाला -----म्हणतात

- A. Ecosystem
परिसंस्था
- B. Environment
पर्यावरण
- C. Ecology
परिस्थितीकी
- D. All of the above
वरील सर्व

v. The food chain starts with dead organic matter is-----

मृत सेंद्रिय पदार्थांसह हि अन्नसाखळी सुरु होते

- A. Detritus food chain
मृतोपजीवी अन्नसाखळी
- B. Grazing food chain
चराऊ अन्नसाखळी
- C. uniform food chain
समांतर अन्नसाखळी
- D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

vi. The development of a bare area without any life form is called-----

जेथे जीवाचे अस्तित्व नाही अशा ओसाड जागेच्या विकासाची प्रक्रिया म्हणजे -----

- A. Reaction
प्रतिक्रिया
- B. Nudation
ओसाड जागेचा विकास
- C. competition
स्पर्धा
- D. stabilisation
स्थिरीकरण

vii. 'Smog' is a mixture of-----

स्मॉग' ----- चे मिश्रण आहे

- A. Dust and Gas
धूळ आणि वायू
- B. Smoke and dust

- धूर आणि धूळ
C. Snow and fog
बर्फ आणि धुके
D. Smoke and fog
धूर आणि धुके

viii. Noise pollution limits at silent area in night is-----

रात्री शांत परिसरात ध्वनी प्रदूषणाची मर्यादा आहे -----

- A. 45 dB
B. 85 dB
C. 55 dB
D. 25 dB

ix. D.O. in water stands for-----

पाण्याच्या संदर्भात D.O. म्हणजे-----

- A. Degraded Oxygen
B. Degraded organic
C. Dissolved Oxygen
D. None of the above

x. Following is example of National Park in India-----

भारतातील राष्ट्रीय उद्यानाचे उदाहरण खालीलप्रमाणे आहे-----

- A. Kaziranga from Assam
आसाममधील काझीरंगा
B. Nanda Devi from Uttarakhand
उत्तराखंडमधील नंदा देवी
C. Anamalai area from Tamil Nadu
तामिळनाडूतील अनामलाई क्षेत्र
D. None of the above
वरीलपैकी काहीही नाही

Q2) Answer any three from the following खालीलपैकी कोणतेही तीन उत्तर द्या

[15]

- a. Q1. Define natural resources & add a note on non-renewable resources.
Q2. Write a note on ecological pyramids of Biomass.
Q 3. Discuss environmental ethics and resource use.
Q4. Briefly explain water harvesting and watershed management.
Q.5. Explain genetic, species and ecosystem diversity with examples.

प्रश्न १. नैसर्गिक संसाधनांची व्याख्या करा आणि नूतनीकरणीय संसाधनांवर एक टीप जोडा.

प्रश्न २. जैववस्तुमानाच्या मनोऱ्याबद्दल एक टीप लिहा.

प्रश्न ३. पर्यावरणीय नीतिमत्ता आणि संसाधनांचा वापर यावर चर्चा करा.

प्रश्न ४. पाणी संकलन आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन थोडक्यात सांगा.

प्रश्न ५. उदाहरणांसह जनुकीय विविधता, प्रजातीय विविधता व परिसंस्था विविधता स्पष्ट करा.

Q3) Write Short note on any three कोणत्याही तीनवर लहान टीप लिहा

- a. Q1. Disaster Management
 Q2. Climate change
 Q3. Population explosion
 Q4. Noise pollution
 Q5. Biomass energy
 Q1. आपत्ती व्यवस्थापन
 Q2. हवामान बदल
 Q3. लोकसंख्येचा स्फोट
 Q4. ध्वनी प्रदूषण
 Q5. जैववस्तुमानीय ऊर्जा

Q4) List the functions of producers, consumers and decomposers in an ecosystem with examples [10]

OR

Describe the threats to biodiversity and the various methods used in the Conservation of Biodiversity.

परिसंस्थेतील उत्पादक, ग्राहक आणि विघटक यांची कार्ये उदाहरणांसह सूचीबद्ध करा.

किंवा

जैवविविधतेला असलेले धोके आणि जैवविविधतेच्या संवर्धनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.

Q5) Explain in detail the Water (Prevention and Control of Pollution) Act [10]

OR

Give an account of Ecological succession concerning causes and types.

पाणी (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायद्याचे तपशीलवार वर्णन करा.

किंवा

कारणे आणि प्रकारांच्या संदर्भात परिस्थितीय बदलांचा लेखाजोखा द्या/ वर्णन करा.

Q6) Discuss any two environmental movements in India. [10]

OR

What is Solid waste Management? Explain its Causes, effects and control measures

भारतातील कोणत्याही दोन पर्यावरण चळवळींची चर्चा करा.

किंवा

घनकचरा व्यवस्थापन म्हणजे काय ? त्याची कारणे, परिणाम आणि नियंत्रण उपाय स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (287) B.Sc. Computer Science (Entire) (67043) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 2] (1155) Bachelor of Architecture(C.B.C.S) (79089) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 3] (159) Bachelor Of Technology-(Cr.) (84775) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 4] (2367) B.Sc. Food Science (Entire) (CBCS)(NEP 20) (91166) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 5] (2368) B. Voc. in Automobile (NEP 2020) (93546) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 6] (1189) B.Voc.Tourism and Service Industry(NEP-2020) (92943) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 7] (2324) B.Sc. (CBCS) (78928) ENVIRONMENTAL STUDIES Part 2 SEM 4
- 8] (1115) B.Voc.Agriculture (77942) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 9] (5526) Five Years Law (CBCS) (83229) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 10] (2364) CBCS B.Sc. Food Technology & Management (91966) Environmental Studies Part 2 SEM 4 (Entire)(NEP 20)
- 11] (1154) B.Tech. CBCS (79118) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 12] (2362) B.Sc. Sugar Technology Entire (NEP 2020) (91656) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 13] (2369) B.Voc. Printing and Publishing (NEP 2020) (93448) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 14] (3147) BACHELOR OF VOCATION IN GRAPHIC (94220) Environmental studies- Part 2 SEM 4 DESIGNS(NEP2020) II
- 15] (1162) Bachelor of Social Work (NEP20) (91437) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 16] (2359) B.Sc. Computer Science Entire (NEP 2020) (91270) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 17] (1168) B.A. in Dress Making and Fashion Co-ordination (91246) Environmental Studies Part 2 SEM 4 (NEP 20)
- 18] (2365) B.Sc. Food Science & Technology Entire (NEP 2020) (91155) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 19] (1180) B.Voc in Nursing & Hospital Management(NEP-2020) (94884) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 20] (2354) B.Sc. CBCS (NEP 2020) (94282) ENVIRONMENTAL STUDIES Part 2 SEM 4
- 21] (2360) B.Sc. Biotechnology Entire (NEP 2020) (91294) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 22] (1171) B.Voc.Agriculture (NEP 2020) (93227) Environmental Science Part 2 SEM 4
- 23] (7810) B.C.A. (CBCS) (83818) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 24] (2361) B.Sc. Information Technology Entire (NEP 2020) (91308) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 25] (8842) Bachelor of Arts and Bachelor of Education (94787) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 26] (2358) B.Sc.-M.Sc. Nanoscience and Technology (5 Years (91147) Environment Studies Part 2 SEM 4 Integrated)
- 27] (2363) B.Sc. Animation Entire (NEP 2020) (91555) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 28] (1191) Bachelor of Interior Design (NEP 2020) (91457) Environmental Studies Part 2 SEM 4
- 29] (2358) B.Sc.-M.Sc. Nanoscience and Technology (5 (96146) Environmental Studies Part 2 SEM 4 Years Integrated)